

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Phimostomvs Scriptvrariorvm Iohannis Dietenbergii
Theologiae professoris profundiss. ac hæreticæ prauitatis
Inquisitoris vigilantiss. co[n]tra hæreticos æditus
Augustæ Anno M.D.XXX.**

Dietenberger, Johann

Coloniæ, 1532

VD16 D 1501

Reverendissimo In Christo Patri Ac D[omi]no, D. Ioha[n]ni à Metzenhusen,
Archiep[iscop]o Treueren[sis].

urn:nbn:de:hbz:466:1-29398

IN hoc libello candide lector, illa precipue, de quibus in nouissimis Imperiadibus Comitibus Augustæ. M. D. XXX. celebratis, anceps inter plurimos fuit sententia, & suis capitulis numerata, & scripturis canonicis (id quod non paucis impossibile visum est) euidētibus, catholice intellectis, probata inuenies.

- I. ¶ Noua, nunc in ecclesiam repentina, non esse toleranda dogmata, etiā si haud possint expressa redardui scriptura.
- II. ¶ Nequaquam solis scripturis nudis, quilibet fidei veritatē stabilitā.
- III. ¶ Omnium quæ sit in ecclesia credendorum regula.
- III. ¶ Scripturæ ad ecclesiā, & ecclesiæ ad scrip. mirabilē collationē.
- V. ¶ Christū haud decuisse, suā proprio digito scribere doctrinā.
- VI. ¶ Libros scripturarum, quos apud ecclesiam conueniat appellare canonicos.
- VII. ¶ Sanctoꝝ inuocationē licere Christifidelibus.
- VIII. ¶ Opera nostra bona, esse proprie satisfactoria.
- IX. ¶ Opera nostra bona, esse vere meritoria.
- X. ¶ Opera nostra bona, esse iustificatoria.
- XI. ¶ Sacramentalē peccatoꝝ confessionē, eē diuinitus institutam.
- XII. ¶ Diuinissimam Eucharistiam, esse vere sacrificium.
- XIII. ¶ Libere, etiā post peccatū, in homine manere arbitrium.
- XIII. ¶ Cōmunionē alterius (panis vcz) speciei, scripturis, & praxi Christi, nec non aploꝝ atq; primitiuæ ecclesiæ cōformē esse.
- XV. ¶ Purgatorium, scripturis probatum.
- XVI. ¶ De Diuortio, tractatus specialis eiusdem authoris.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC
Dño, D. Iohāni à Metsenhufen, Archiepo Treueren. Principi
Electori, &c. Iohānes Rudelius Francophurdianus, S. P.

Vum nup ex itinere ad Iohānē Dietenbergiū, viz vitz sanctimonia, referētē Chri doctrinā, quā & pfitet, strenuissime p tuel, diuertiffem, Præsi ampliffime, detinuit is me, propter tuæ celsitudinis aētū aliquot diebus apud se pter spem longius. Cū vero interea tps varia libratia suæ suppellectilis monumēta reuoluiffem, repertū inter cæteros librū quēdā ab eo ipso, cōtra nri seculi novos, seditiososq; doctores instructū, cui titulū indidit, Phimostomū scripturario rū. Quē cū vidiffem, cōtinuo auide legere cœpi. Et quia, meo iudicio, hūc reip. chriang non mō non mediocriter vtilē, vcz & abūde necessariū sentiebā, qd scripturarioꝝ heresim, totū chrianismū perturbātū, adeo solidis argumētis, euidētibus, rōnibus, verissimisq; scripturis cōuincat, vt

si scripturis, quos ore frequenter iactitant, ex animo se subijcere velint, manus
nunc dare cogant, agnoscereque suam doctrinam omnino fuisse impiam, Instiga-
bam hominem, ut pro Christiana utilitate, in additionem eius consentiret publi-
ca. Quod cum principio, quia humanae gloriae nihil cupidus fieri graua-
re, tandem quod impetrare studui, multa pro improbitate vix obtinui. Cum
igitur meis se accommodasset desiderijs, totam negotij curam meis impendebat
hueris. Ego vero suscepti muneris rationem habes, nolui usque adeo pias
boni viri lucubrations sine Mecæ natis patrocinio in lucem prodire. Circum-
spiciendi ergo mihi, cui eas potissimum consecrarem, R. T. Paternitas & pri-
mum adeoque vnicum occurrit. Cui enim potius, etiam si nihil aliud, convenit pro
& docti viri opera reddere, quam sanctiss. illi Principi, cuius favore, tam ipse
quam omnes alij honesti, literatique viri fouent, promouent, protegentur. Huc
autem sponte eunti, plurimum & fiducia & animi addidit egregia ista pas-
sim pro ora mortalium voluntas tuaque virtutum fama, quam Treuerensibus, quibus Ar-
chiepiscopus nuper effectus es, facile persuasit, ut vno ore huic te sublimitati di-
gnissimum eligeret, postulareretque omnes, non temere credentes suam ecclesiam te
ita administraturum, ut haec tempora, alioqui plus satis periculosa, posteris do-
ctrinae, continentiae, charitatis, sanctitatisque facibus sint persulfura, quam pro in-
genij dexteritate te adacturum non dubitat, idque vitae tuae, quam omnes cogni-
ta, prospectaque habet, exemplo, quod nulla praeter te tuis iussa saeviora, efficaci-
oraque precepta. Atque adeo libentius T. C. nuncupamus, quod ex authore ipso
compererimus, ipsum amore tui hunc, proximis Augustanis Principum com-
mitijs, quibus reuerens. D. Ricardij, tuae iam nunc provinciae, praesulis, pia
memoriae defuncti, legatum agebas, pro otium scripsisset. Ut autem R. T. Pater-
nitas adsequatur, quos velit scripturarios paucis dabo. Hac dignam nome-
clatura istos, qui impudentibus clamoribus omnia complent, vociferantes, scriptu-
ras scripturas, quos vel parum habet, vel prorsus non intelligunt, vel pro suis
affectibus in innúmeras formas in suam ipsorum, multorumque aliorum conditionem
detorquent. Sunt enim hodie haec sunt plures haeretici, qui fere singuli singu-
las scripturae sensus somniant, inter se plurimum dissidentes doctrinis, in ec-
clesiae vero desolationem adeo unanimis, ut vix credas Pilatum cum Herode
alioqui animis longe diuersis, in occidendo Christo fuisse coniunctiores. Vi-
dent sane isti aemuli esse haereticorum Hebraeorum (nam & hi sua habent schis-
mata) qui nihil nisi nuda scripturae verba admittere statuerunt. Cuius fa-
ctiois bona pars est in Russia, & Constantinopoli. Author vero istius se-
ctae iustitiae quondam fuisse dicitur Zodack, unde & Zodakin dicitur, quibus
frequenter fit sub nomine Sadduceorum in euangelio mentio, negantium resurre-
ctionem mortuorum, quod in veteris test. scripturis non usquam apte inueniret
mortuos olim resurrecturos, pestilentissimum haereseos genus. Nam quod duo

munt credendū aut nō credendū, nihil statuendū, prohibēdūve, nihil
 acceptādū, refutādūve, nisi exp̄ssis scripturæ verbis legat̄, sub pio p̄te-
 xtu, ecclesiastica decreta spernūt, Cōcilia ḡnalia eleuāt, abijciēdos do-
 cēt ritus ecclesiasticos, ap̄licas traditiōes, atq; adeo ipsas insup scriptu-
 ras pro sua libidine quas placet ex canone deturbāt. Hoc virus catholi-
 cæ fidei, religioni pariter atq; scripturæ p̄sentissimū, apud rudē, nulli-
 usq; iudicij plebeculā, parit exitiū. Quare huic malo author mederi cu-
 piēs, simul ac sanctā ecclesiā: q̄ (iuxta Pauli doctrinā) basis & fundamē-
 tū est veritatis, n̄r̄q; fidei infallibilis regula, à tātā pestis s̄c̄uitia vindi-
 care satagēs, nondūq; illoꝝ p̄stigijs falsos p̄seruare, hūc librū ædidi sa-
 lutarē. Quē ego T. C. dedico & nūcupo, magis syncera p̄fulgentē ve-
 ritate, q̄ fucatis verboꝝ lenocinijs, atq; cū meip̄m, tū author ē simul cū
 opere suo tuæ Gratiaē cōmēdo. Quā deus Opt. Max. nobis in reip. sa-
 lutē diu sanū ac incolumem cōseruare dignei. Bene vale Reuerendissi-
 me Præsul, Mogūtiæ pridie Calend. Martias. Anno. M. D. XXXII.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC
 dño gratiosissimo, D. Iohanni à Metzenhusen Treueror̄ Archiepif-
 copo Principi Electori &c. suo clementissimo dño, Doctor
 Iohānes Dietenbergius grām optat & salutē.

I fideles patres familias, semper quidem, etiā seruatoris nostri vocæ, ce-
 lebres, vel in hac vnico, q̄ suorum maxime domesticorū, curā gesserint,
 habiti sunt, nec tñ vnq̄ satis laudati fuerunt, R. P. ac princeps illustris.
 tanto magis T. C. omnib. post hac fidelib. p̄petuo celebrior erit, q̄to reli-
 giosissimus animus tuus, nedum suoꝝ domesticorum, verum & totius
 reip. Christiane, tantam curam, tantam gerit sollicitudinē, vt illi, siue in
 catholicis roborandis dogmatibus, siue in reprimendis audacibus scis-
 maticorum consultationibus, nec minimum deesse patiatur. Hinc dum iam olim in Augusta-
 nis 1530 anno celebratis principum comitijs, præsentē gloriosiss. iuxtaque christianiss. Ce-
 sare Carolo quinto, a pestilentissimis scripturarijs, Lutheranis videlicet, ac reliquis diuina-
 rum scripturarum non tam allegatoribus quam corruptoribus, prophanis sacra miscentib.
 haud qualiacunque, sed illa cum primis, in quibus tota rei christianæ summa pendet, nedum
 in dubium vocarentur, quin potius a religione prorsus deturbari, ausu nimis temerario, p̄-
 sumerentur, incredibile quantis religiosissimum pectus tuum vrgeretur timoribus, ne aut
 fidei, aut ecclesiæ res, quæ nec parum nutare videbantur, vel perfidorum improbis ausibus,
 vel peritorum ignauia periclitarentur. At cum a me T. C. crebrius tū audierit, ecclesiasticis
 dogmatibus, nec ratione, neque scripturarum diuinarum deesse autoritatem, volui tan-
 dem hac lucubratiuncula T. amplitudini nuncupata, quam paucis admodum diebus, suffura-
 tis horis aliquot, festinus elaborauit, re ipsa prestare, quod nudis olim toties promiseram
 verbis. Porro quæ scripturarijs, qui scripturis omnia se agere gloriantur, quum nihil mi-
 nus faciant, impossibilia videbantur probari scripturis sacris, ostendo, non alijs, quam scri-
 pturarum sanctarum testimonijs, simul & perniciosissimum errorem illorum, quo nihil in
 ecclesia catholica nisi claris legatur scripturis, acceptandum impie dogmatizant, arguo, cō-
 futo, prorsusq; euerto, ad solius dei omnipotentis domini nostri Iesu Christi gloriā, & T.
 C. consolationem, quam Christus deus opt. max. nostræ rei publicæ sc̄liciter gubernandæ
 quam diutissime seruet incolumem, meisui clientuli memorem.

Confluentiæ 1532